

UNICREDITO ITALIANO

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. gruodžio 15 d. *

Byloje C-148/04

dėl *Commissione tributaria provinciale di Genova* (Italija) 2004 m. vasario 11 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. kovo 23 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą

Unicredito Italiano SpA

prieš

Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. W. A. Timmermans, teisėjai C. Gulmann (pranešėjas), R. Schintgen, G. Arestis ir J. Klučka,

* Processo kalba: italy.

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. vasario 3 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Unicredito Italiano SpA*, atstovaujamos advokatų A. Santa Maria,
C. Biscaretti di Ruffia ir G. Pizzonia,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* M. Fiorilli,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos R. Lyal ir V. Di Bucci,

susipažinęs su 2005 m. rugsėjo 8 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2001 m. gruodžio 11 d. Komisijos sprendimo 2002/581/EB dėl Italijos Respublikos valstybės pagalbos, taikytos bankų ir bankininkystės fondams (OL 2002, L 184, p. 27, toliau – ginčijamas sprendimas) galiojimu bei EB 87 ir kitų straipsnių, taip pat 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1), 14 straipsnio ir bendrųjų Bendrijos teisės principų išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas sprendžiant ginčą tarp *Unicredito Italiano SpA* (toliau – *Unicredito*), įsteigtos Genujuje (Italija) ir *Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1*, dėl mokesčių lengvatų, kuriomis naudojosi *Unicredito* 1998, 1999 ir 2000 verslo metais.

I — Nacionalinė teisė

3 Italijoje bankų sistemos reforma buvo įgyvendinta 1990 m. liepos 30 d. Įstatymu Nr. 218, įtvirtinančiu nuostatas dėl valstybinių kredito įstaigų restruktūrizavimo bei sustiprinimo turtinėmis subsidijomis (GURI Nr. 182, 1990 m. rugpjūčio 6 d., p. 8, toliau – Įstatymas Nr. 218/90).

- 4 Pagal šį įstatymą tapo įmanoma valstybines kredito įstaigas pertvarkyti į akcines bendroves. Dėl to valstybinis bankas galėjo perleisti banko įstaigą akcinei bendrovei, atskirdamas juridinį asmenį perleidėją, praktiškai vadinamą „banko akcijas valdančiu fondu“ (toliau – banko akcijas valdantis fondas), akcijų savininką, nuo akcinės bendrovės išgijėjos – vienintelės, galinčios vykdyti bankinę veiklą. Banko akcijas valdantis fondas administravo investicijas į banką perėmėją ir už tai gautas pajamas naudojo socialiniams tikslams.

- 5 1993 m. lapkričio 26 d. Įstatymo Nr. 489 dėl Įstatymo Nr. 218/90 7 straipsnio 6 dalyje numatyto termino pratęsimo (GURI Nr. 284, 1993 m. gruodžio 3 d., p. 4) 2 straipsnis įpareigojo vėliausiai iki 1994 m. birželio 30 d. pertvarkyti valstybines banko įstaigas į akcines bendroves.

- 6 1998 m. gruodžio 23 d. Įstatymas Nr. 461 dėl kompetencijos suteikimo vyriausybei keisti su 1990 m. lapkričio 20 d. Įstatyminio dekreto Nr. 356 11 straipsnio 1 dalyje nurodytomis įstaigomis susijusius civilinės ir mokesčių teisės aktus bei banko restruktūrizavimo operacijų mokesčių tvarką (GURI Nr. 4, 1999 m. sausio 7 d., p. 4, toliau – Įstatymas Nr. 461/98) suteikė Italijos vyriausybei teisę pradėti naują bankų sektoriuje taikomų teisės aktų reformą, ypač restruktūrizavimo srityje.

- 7 1999 m. gegužės 17 d. Įstatyminis dekretas Nr. 153 dėl 1990 m. lapkričio 20 d. Įstatyminio dekreto Nr. 356 11 straipsnio 1 dalyje nurodytų įstaigų civilinės ir mokesčių teisės aktų bei banko restruktūrizavimo operacijų mokesčių tvarkos pagal 1998 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 461 1 straipsnį (GURI Nr. 125, 1999 m. gegužės 31 d., p. 4, toliau – Dekretas Nr. 153/99), įgyvendino Įstatymu Nr. 461/98 suteiktus įgaliojimus.

- 8 Dekreto 22 straipsnio 1 dalis ir 23 straipsnio 1 dalis nustatė sumažinto 12,5 % pelno mokesčio (IRPEG) tarifo mokesčių lengvatą (toliau – mokesčio sumažinimas) bankams, kurie susijungia ar panašiai reorganizuojami per penkis vienas po kito einančius mokestinius laikotarpius, su sąlyga, kad pelnas bus kaupiamas į specialų rezervą, kuris negali būti paskirstytas trejus metus. Jis numatė, kad specialiaame rezerve sukauptas pelnas negali viršyti 1,2% skirtumo tarp bendros susijungime dalyvavusių bankų kredito bei debeto sumos ir analogiškų didžiausio šioje operacijoje dalyvavusio banko suvestinių duomenų.

II — Ginčo pagrindinėje byloje aplinkybės

- 9 Gavusi parlamentinį klausimą Europos Bendrijų Komisija 1999 m. kovo 24 d. laišku, išsiųstu įgyvendinant savo kompetenciją valstybės pagalbos srityje, paprašė Italijos valdžios institucijų pateikti jai informaciją, kuria remdamasi ji galėtų įvertinti Įstatymo Nr. 461/98 taikymo sritį bei pasekmes.
- 10 1999 m. birželio 24 d. ir liepos 2 d. laiškais Italijos valdžios institucijos pateikė jai informaciją apie šį įstatymą ir apie Dekretą Nr. 153/99.
- 11 2000 m. kovo 23 d. laišku Komisija pranešė Italijos valdžios institucijoms, kad, jos nuomone, Įstatyme Nr. 461/98 ir Dekrete Nr. 153/99 nustatytos priemonės gali būti vertinamos kaip valstybės pagalba bei paragino jų neįgyvendinti. 2000 m. balandžio 12 d. Italijos valdžios institucijos pranešė Komisijai sustabdžiusios jų taikymą, o 2000 m. birželio 14 d. pateikė jai papildomos informacijos.

- 12 1998 m., 1999 m. ir 2000 m. įvykdžius 76 operacijas, maksimali teorinė mokesčių lengvatos, gautos kaip mokesčio sumažinimas, suma, Italijos valdžios institucijų nuomone, galėjo būti 5 358 milijardai ITL, t. y. 2 767 mln. eurų.
- 13 2000 m. spalio 25 d. laišku Komisija pranešė Italijos vyriausybei apie savo sprendimą pradėti EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą. Šis sprendimas buvo paskelbtas *Europos Bendrijų Oficialiajame leidinyje* (OL 2001, C 44, p. 2).
- 14 Užbaigdamą šią procedūrą Komisija padarė išvadą, kad Italijos Respublika neteisėtai įgyvendino Įstatymą Nr. 461/98 ir Dekretą Nr. 153/99, taip pažeisdama EB 88 straipsnio 3 dalį. Ji nusprendė, kad, išskyrus priemonę, numatytą Dekreto Nr. 153/99 27 straipsnio 2 dalyje, įgyvendintos mokestinės priemonės, t. y. mokesčio sumažinimas, yra su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba. Šios priemonės suteikė bankams pranašumą, leisdamos jiems išsiplėsti ir pasiekti masto ekonomiją mažomis išlaidomis.
- 15 Todėl Komisija priėmė ginčijamą sprendimą patikslindama, kad Įstatymas Nr. 461/98 ir Dekretas Nr. 153/99 nustatė mokesčių lengvatas ir banko akcijas valdantiems fondams, tačiau šios lengvatos nebuvo nagrinėjamos šiame sprendime.
- 16 Ginčijamas sprendimas suformuluotas taip:

„1 straipsnis

<...> valstybės pagalbos schema, kurią Italija nustatė (Įstatymu Nr. 461/98) ir (Dekretu Nr. 153/98), būtent (Dekreto Nr. 153/99) 22 straipsnio 1 dalimi ir 23 straipsnio 1 dalimi <...>, yra nesuderinama su bendrąja rinka.

<...>

3 straipsnis

Italija panaikina 1 straipsnyje nurodytą valstybės pagalbos schemą.

4 straipsnis

1. Italija priima visas pagalbos, neteisėtai suteiktos remiantis 1 straipsnyje nurodyta schema, išieškojimui iš jos gavėjų būtinas priemones.

2. Išieškoma vykdomas iš karto pagal vidaus teisės procedūras su sąlyga, kad pastarosios leidžia nedelsiant ir veiksmingai vykdyti sprendimą. Išieškotina pagalba apima palūkanas, skaičiuojamas nuo jos suteikimo dienos iki realaus išieškojimo. Palūkanos apskaičiuojamos remiantis orientacine palūkanų norma, naudojama regioninės pagalbos subsidijos ekvivalentui apskaičiuoti.

<...>“

- 17 Vykdamas minėtą sprendimą, 2002 m. balandžio 15 d. Dekreto-įstatymo Nr. 63, nustatančio skubias finansines ir mokesčines nuostatas išieškojimo, farmacijos produktų išlaidų formavimo sistemos racionalizavimo, Bendrijos pareigų, skolos vekselių įjungimo į finansines operacijas, turto vertinimo ir infrastruktūrų finansavimo srityje (GURI Nr. 90, 2002 m. balandžio 17 d., p. 5), 5 straipsnis, perkeltas į 2002 m. birželio 15 d. Įstatymą Nr. 112 (GURI Nr. 139, 2002 m. birželio 15 d., p. 3), pagal Įstatymą Nr. 461/98 sustabdė mokesčių lengvatų, būtent mokesčio sumažinimo, taikymą bankams.
- 18 2002 m. gruodžio 24 d. Įstatymas–dekretas Nr. 282, nustatantis skubias priemones Bendrijos bei mokesčių pareigų, išieškojimo ir apskaitos procedūrų srityje (GURI Nr. 301, 2002 m. gruodžio 24 d., toliau – Dekretas Nr. 282/02), pakeistas 2003 m. vasario 21 d. įstatymu (GURI Nr. 44 priedas, 2003 m. vasario 22 d.), įpareigojo bankus, gavusius pagalbą, vėliausiai iki 2002 m. gruodžio 31 d. sumokėti sumą, lygią dėl pagalbos schemos nesumokėtam mokesčiui, su 5,5 % metinių palūkanų.

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 19 *Unicredito* pagal Dekretą Nr. 282/02 sumokėjo 244 712 646,05 eurų sumą, atitinkančią mokesčių lengvatą, t. y. mokesčių su palūkanomis, kuria ji naudojo 1998 m., 1999 m. ir 2000 m., remdamasis mokesčio sumažinimu.
- 20 2003 m. vasario 4 d. ji pateikė tris prašymus grąžinti sumas, sumokėtas už šiuos verslo metus. *Agenzia delle Entrate, Ufficio Genova 1* numanomais sprendimais šiuos prašymus atmetė.

- 21 Remdamasi ginčijamo sprendimo neteisėtumu, *Unicredito* dėl šių sprendimų pareiškė ieškinį *Commissione tributaria provinciale di Genova*.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šis prašymas ypač pateisinamas atsižvelgiant į Dekreto Nr. 282/02 atitiktį Bendrijos teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo ir proporcingumo principams.
- 23 Dėl teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo apsaugos principų jis mano, kad, vykstant Italijos bankų privatizavimo procesui, pelno mokesčio sumažinimas buvo pateisinamas anksčiau Įstatymu Nr. 218/90 įtvirtintų nuostatų tęstinumo ir išplėtimo logika.
- 24 Jis tvirtina, kad Įstatymo Nr. 218/90 7 straipsnio 3 dalyje buvo nustatytos priemonės, iš esmės analogiškos Dekreto Nr. 153/99 22 straipsnio 1 dalyje ir 23 straipsnio 1 dalyje nustatytoms priemonėms.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad ankstesnė priemonė buvo palankesnė nei ginčijamame sprendime nagrinėjamas mokesčio sumažinimas, nes specialiaje rezerve sukauptos sumos buvo paprasčiausiai atskaitomos bei atleidžiamos nuo mokesčių, o ne tik apmokestinamos sumažintu mokesčio tarifu. Jis taip pat nurodo, kad pervedimai į specialųjį rezervą galėjo būti vykdomi penkerius metus, iki šiam laikotarpiui leistinos bendros maksimalios sumos, atitinkančios 1,2 % skirtumą tarp susijungime ar įnašų operacijose dalyvavusių įstaigų klientų įnašų bei depozitų sumos ir analogiškų duomenų, nurodytų paskutiniame didžiausios susijungime ar įnašų operacijose dalyvavusios kredito įstaigos balanse.

- 26 Tačiau Komisija 1998 m. liepos 29 d. Sprendime 1999/288/EB dėl *Banco di Napoli* Italijos suteiktos pagalbos sąlyginio patvirtinimo (OL 1999, L 116, p. 36) ir 1999 m. lapkričio 10 d. Sprendime 2000/600/EB dėl Sicilijos valstybiniam bankams *Banco di Sicilia* ir *Sicilcassa* Italijos suteiktos pagalbos sąlyginio leidimo (OL 2000, L 256, p. 21) jau tiksliai įvertino Įstatymą Nr. 218/90. Šiuose sprendimuose ji aiškiai nurodė pripažįstanti bendrą Įstatymo Nr. 218/90 atitiktį EB 87 straipsniui.
- 27 Be to, galimybė naudotis Įstatymu Nr. 461/98 ir Dekretu Nr. 153/99 suteiktomis mokesčių lengvatomis buvo viena iš prielaidų, kuriomis remdamiesi pavieniai bankai įvertino savo koncentracijos operacijų ekonominį įvykdumą. Atgal galiojantis šių lengvatų panaikinimas, atsižvelgiant į reikalaujamą sumokėti sumą, turėtų įtakos bankų finansiniam stabilumui bei sąlygotų vertinimo kriterijų, naudotų pasirenkant jau į aktus įrašytas strategijas, neteislingą *a posteriori* pakeitimą. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas nepateisina ginčijamo sprendimo galiojimo atgaline data.
- 28 Dėl proporcingumo principo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad bankai, vykdydami persitvarkymo operacijas ir siekdami optimizuoti mokesčius, galėjo bendras mokesčių teisės taisykles įgyvendinti kitaip. Išieškant pagalbą proporcingumo principas reikalauja palyginti bendrą sistemą su Įstatymu Nr. 461/98 ir Dekretu Nr. 153/99 nustatyta sistema.
- 29 Tokiomis aplinkybėmis *Commissione tributaria provinciale di Genova* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos klausimus:

„1) Ar (ginčijamas sprendimas) yra negaliojantis ir prieštarauja Bendrijos teisei, nes Įstatymo (Nr. 461/98 ir Dekreto Nr. 153/99) dėl bankų nuostatos, priešingai nei

nustatė Komisija, yra suderinamos su bendrąja rinka, arba bet kuriuo atveju, atitinka EB 87 straipsnio 3 dalies b ir c punktuose numatytas leidžiančias nukrypti nuostatas?

2) Ar (ginčijamo sprendimo) būtent 4 straipsnis yra negaliojantis ir prieštarauja Bendrijos teisei, nes Komisija:

a) pažeidė pareigą pateikti tinkamus motyvus pagal EB 253 straipsnį ir (arba)

b) pažeidė teisėtų lūkesčių principą ir (arba)

c) pažeidė proporcingumo principą?

3) Papildomai (prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia), ar tikslus EB 87 ir kitų straipsnių (Reglamento Nr. 659/1999) 14 straipsnio ir bendrųjų Bendrijos teisės principų, būtent (teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo ir proporcingumo principų) aiškinimas draudžia taikyti (Dekreto Nr. 282/02) 1 straipsnį?“

IV — Kitos Bendrijos teisme nagrinėjamos bylos

- 30 Italijos Respublika Komisijai pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2002 m. vasario 21 d. (C-66/02), ir dėl kurio Teisingumo Teismas nusprendė atskiru šios dienos sprendimu.
- 31 Associazione Bancaria Italiana (ABI) (T-36/02), Banca Sanpaolo IMI SpA (T-37/02), Banca Intesa Banca Commerciale italiana SpA (T-39/02), Banca di Roma SpA (T-40/02), Mediocredito Centrale SpA (T-41/02), Banca Monte dei Paschi di Siena SpA (T-42/02) ir Compagnia di San Paolo Srl (T-121/02) Komisijai pareiškė ieškinį dėl to paties sprendimo panaikinimo, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2002 m. vasario 21 dieną. Pirmosios instancijos teisme Komisija pareiškė prieštaravimą dėl ieškinio priimtimumo, pagrįstą ieškovų individualaus suinteresuotumo nebuvimu, nes nagrinėjama pagalba jos nuomone nebuvo individuali pagalba, o pagalbos schema. 2003 m. liepos 9 d. nutartimis Pirmosios instancijos teismas sustabdė septynių bylų nagrinėjimą, laukdamas Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-66/02. Bylose T-36/02, T-37/02, T-39/02, T-40/02, T-41/02 ir T-42/02 ieškovai pareiškė apeliacinius skundus dėl nutarčių sustabdyti bylų nagrinėjimą. 2003 m. lapkričio 26 d. Teisingumo Teismo nutartimi ABI ir kt. prieš Komisiją (C-366/03 P-C-368/03 P, C-390/03 P, C-391/03 P ir C-394/03 P, nepaskelbta Rinkinyje) minėti skundai buvo atmesti kaip akivaizdžiai nepriimtini.

V — Dėl prejudicinių klausimų

- 32 Pirmiausia konstatuotina, kad Komisija savo rašytinėse pastabose keldama klausimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, suformuluotą prašant *Unicredito*, vienos iš ginčijamame sprendime nagrinėjamų priemonių gavėjos, kurią Pirmosios

instancijos teismo byloje T-36/02 atstovauja *ABI*, priimtino, pripažįsta, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas atsižvelgiant į atitinkamo banko situaciją. Tačiau ji nurodo, kad pirmas prejudicinis klausimas yra nepriimtinas (žr. šio sprendimo 42 punktą).

33 Nurodytina, kad ieškinyje pagrindinėje byloje yra pareikštas dėl trijų numanomų sprendimų atvesti prašymus grąžinti sumas, susijusias su mokesčių lengvata, kuria 1998 m., 1999 m. ir 2000 m. *Unicredito* naudojosi dėl mokesčio sumažinimo.

34 Kaip pažymi Komisija, šis ieškinyje nesujęs su kitomis Įstatyme Nr. 153/99 numatytomis priemonėmis, kurios taip pat buvo nagrinėjamos ginčijamame sprendime ir pripažintos nesuderinamomis su bendrąja rinka.

35 Todėl du pirmieji prejudiciniai klausimai turi būti suprantami, kaip pateikti norint įvertinti ginčijamo sprendimo – atitinkamai 1 ir 4 straipsnių galiojimą tiek, kiek šie straipsniai susiję su mokesčio sumažinimu. Dėl trečio klausimo pažymėtina, kad jis turi būti suprantamas kaip pateiktas, siekiant išsiaiškinti, ar EB 87 ir kiti straipsniai, Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnis ir bendrieji teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo bei proporcingumo principai turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalines priemones, kokios nustatytos Dekrete Nr. 282/02.

A — Dėl pirmo klausimo

36 Pirmu klausimu, kuris, skirtingai nuo antro, nėra susijęs su EB 253 straipsniu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar ginčijamo sprendimo 1 straipsnis yra negaliojantis, atsižvelgiant į EB 87 straipsnį, nes Komisija mokesčio sumažinimą laiko nesuderinamu su bendrąja rinka.

1. Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

37 *Unicredito* tvirtina, kad Įstatymas Nr. 461/98 ir Dekretas Nr. 153/99 yra bankinės sistemos restruktūrizavimo bei privatizavimo proceso, pradėto 1990 m. Įstatymu Nr. 218/90 istorinė tąsa ir užbaigimas.

38 Ji tvirtina, kad ginčijamas sprendimas pažeidžia EB 87 straipsnio 1 dalį ir 3 dalies b ir c punktus, nes mokesčio sumažinimas:

— nėra selektyvi, bet bendro pobūdžio priemonė, ir kadangi bet kuriuo atveju jos taikymo skirtumas yra pateisinamas mokesčių sistemos pobūdžiu bei struktūra,

— nedaro poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai, taip pat nei iškraipo konkurencijos, nei gali ją iškraipyti,

— turėjo būti konkrečiai nagrinėjamas kiekvienos įvykdytos operacijos atveju,

— turėjo būti nagrinėjamas sąvokos „*de minimis* pagalba“ atžvilgiu; tai galimybė, kuria Komisija nepasinaudojo dėl visiško tyrimo nebuvimo;

— yra suderinamas su bendrąja rinka dėl to, kad jis gali būti laikomas pagalba, skirta bendriesiems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti, nes jis susijęs su Italijos bankų sistemos privatizavimu, arba pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių plėtrai skatinti.

39 Italijos vyriausybė taip pat mano, kad ginčijamas sprendimas yra negaliojantis. Jos nuomone, suteikta mokesčių lengvata nėra draudžiama valstybės pagalba.

40 Ji yra Įstatymo Nr. 218/90, kuris iš esmės labai panašiai numato didesnes lengvatas, tąsa ir praplėtimas. Šios lengvatos tikslas buvo užbaigti valstybinių bankų privatizavimą, kartu užbaigiant nepagrįstai didelę Italijos bankų sistemos segmentaciją, kuri buvo bankų, kaip viešųjų įstaigų, tiesioginė pasekmė, ir kuri tik iš dalies buvo panaikinta Įstatymu Nr. 218/90.

41 Italijos vyriausybė pabrėžia, kad mokesčio sumažinimas yra taikomas taip pat ir operacijoms, kuriose dalyvauja Bendrijos bankų Italijoje kredito įstaigos.

42 Komisija tvirtina, kad pirmas klausimas yra nepriimtinas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo savo sprendimu pakeisti Komisijos sprendimą. Tačiau pagal nusistovėjusią teismų praktiką pagalbos priemonės ar pagalbos schemos atitikties bendrajai rinkai vertinimas priklauso išimtinai Komisijos kompetencijai, veikiančiai kontroliuojant Bendrijos teismui. Todėl nacionalinis teismas pagal EB 234 straipsnį pateikdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą negali klausti Teisingumo Teismo apie valstybės pagalbos ar pagalbos schemos atitiktį bendrajai rinkai (2003 m. liepos 24 d. Nutarties *Sicilcassa ir kt.*, C-297/01, Rink. p. I-7849, 47 punktą).

2. Teisingumo Teismo vertinimas

43 Priešingai nei tvirtina Komisija, nacionalinis teismas neprašo Teisingumo Teismo vietoj Komisijos įvertinti mokesčio sumažinimo atitikimą bendrajai rinkai. Pateiktu klausimu prašoma tik patikrinti Komisijos priimto sprendimo galiojimą šio atitikimo atžvilgiu. Taigi jis yra priimtinas.

— a) Dėl mokesčio sumažinimo selektyviojo pobūdžio

44 EB 87 straipsnio 1 dalis draudžia pagalbą, „kuri, palaiko tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą“, t. y. selektyviąją pagalbą.

45 Pagal šią nuostatą pagalba gali būti selektyvi, net jeigu ji taikoma visam ekonominiam sektoriui (žr. 1999 m. birželio 17 d. Sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-75/97, Rink. p. I-3671, 33 punktą).

46 Nagrinėjamoje byloje mokesčio sumažinimas taikomas bankų sektoriui. Jis netaikomas kitų ekonominių sektorių įmonėms.

47 Be to, bankų sektoriuje jis taikomas tik tam tikras operacijas atliekančioms įmonėms.

- 48 Nesant būtinumo nagrinėti, ar, kaip ginčijamo sprendimo 33 punkte tvirtina Komisija, mokesčio sumažinimas suteikia naudos didelėms įmonėms, konstatuotina, kad ši priemonė yra selektyvi kitų ekonominių sektorių atžvilgiu ir net bankų sektoriaus viduje.
- 49 Kadangi ji taikoma ne visiems ūkio subjektams ir iš tiesų nukrypsta nuo bendros apmokestinimo tvarkos, ji negali būti laikoma bendra mokesčių ar ekonomikos politikos priemone.
- 50 Iš tikrųjų ji nukrypsta nuo bendros apmokestinimo tvarkos. Atitinkamos įmonės naudojami mokesčio lengvata, į kurią jos neturėtų teisės taikant bendrą tvarką, ir į kurią negali pretenduoti kitų sektorių įmonės, vykdančios analogiškas operacijas, ar bankų sektoriaus įmonės, nevykdančios nurodytų operacijų.
- 51 Mokesčio sumažinimas nepateisinamas nei nagrinėjamos mokesčių sistemos pobūdžiu, nei struktūra (žr. pagal analogiją 1974 m. liepos 2 d. Sprendimo *Italiija prieš Komisiją*, 173/73, Rink. p. 709, 33 punktą). Jis nėra bendros sistemos pritaikymas išskirtiniams bankininkystės veiklą vykdančių įmonių požymiams, o buvo sukurtas kaip tam tikrų įmonių konkurencingumo padidinimo priemonė tam tikru šio sektoriaus raidos etapu.
- 52 Kaltinimas dėl mokesčio sumažinimo selektyviojo pobūdžio nebuvimo yra nepagrįstas.

b) Dėl poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos iškraipymo

- 53 EB 87 straipsnio 1 dalis draudžia pagalbą, kuri daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti.
- 54 Vertindama šias dvi sąlygas Komisija turi ne nustatyti pagalbos realią įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai bei realų konkurencijos iškraipymą, o tik išsiaiškinti, ar pagalba gali daryti poveikį tarpusavio prekybai ir iškraipyti konkurenciją (2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-372/97, Rink. p. I-3679, 44 punktas).
- 55 Pagalbos nesuderinamumas su bendrąja rinka turi būti nustatytas, kai jis daro ar gali daryti poveikį Bendrijos vidaus prekybai bei iškraipo Bendrijoje egzistuojančią konkurenciją.
- 56 Ypač kai valstybės suteikta pagalba sustiprina įmonės padėtį, palyginti su kitomis Bendrijos vidaus prekyboje konkuruojančiomis įmonėmis, reikia manyti, kad pagalba turėjo įtakos šiai prekybai (žr. 1980 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Philip Morris prieš Komisiją*, 730/79, Rink. p. 2671, 11 punktą; 2001 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Ferring*, C-53/00, Rink. p. I-9067, 21 punktą ir minėto 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, 52 punktą).
- 57 Šiuo požiūriu aplinkybė, kad ekonominis sektorius liberalizuojamas Bendrijos lygmeniu, apibrėžia realų ar potencialų pagalbos poveikį konkurencijai ir valstybių narių tarpusavio prekybai (žr. 2003 m. vasario 13 d. Sprendimo *Ispanija prieš Komisiją*, C-409/00, Rink. p. I-1487, 75 punktą).

- 58 Be to, nėra būtina, kad įmonė pagalbos gavėja pati dalyvautų Bendrijos vidaus prekyboje. Iš tikrųjų, kai valstybė narė įmonei suteikia pagalbą, vidinė veikla dėl to gali išsilaikyti ar išaugti, todėl sumažėja kitose valstybėse narėse įsteigtų įmonių galimybės įeiti į šios valstybės narės rinką (žr. šiuo klausimu 2002 m. kovo 7 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją*, C-310/99, Rink. p. I-2289, 84 punktą). Be to, pagalba įmonei, kuri iki šiol nedalyvavo Bendrijos vidaus prekyboje, gali leisti jai įeiti į kitos valstybės narės rinką.
- 59 Šioje byloje konstatuotina, kad mokesčio sumažinimas sustiprina įmonės pagalbos gavėjos padėtį kitų Bendrijos vidaus prekyboje veikiančių įmonių atžvilgiu.
- 60 Taip pat pažymėtina, kad finansinių paslaugų sektorius buvo smarkiai liberalizuojamas Bendrijos lygmeniu, dėl ko sustiprėjo konkurencija, galėjusi jau egzistuoti dėl Sutartyje numatyto laisvo kapitalo judėjimo.
- 61 Tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad mokesčio sumažinimas, jį nustatant, Įstatymo Nr. 461/98 projekto motyvuose buvo nurodytas kaip priemonė išvengti, kad dėl didelių Italijos bankų sistemos vėlavimų, palyginti su konkurentais Europoje, pinigų sąjungos įgyvendinimas netaptų Italijos sistemos nuosmikiu, dėl kurio turėtų naudoti didžiausi Europos bankai.
- 62 Lengvata, konkurencingumo srityje, suteikta kaip mokesčio sumažinimas Italijoje įsteigtiems ūkio subjektams, apsunkina kitų valstybių narių ūkio subjektų patekimą į Italijos rinką, palengvindama Italijoje įsteigtų ūkio subjektų patekimą į kitas rinkas.

63 Aplinkybė, nurodyta Italijos vyriausybės, kad mokesčio sumažinimu Italijoje gali pasinaudoti kitų valstybių narių bankų kredito įstaigos, neužkerta kelio tokiam poveikiui.

64 Todėl nuspręstina, kad kaltinimai dėl poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimo ir konkurencijos neiškraipymo yra nepagrįsti.

c) Dėl Komisijos konkretaus kiekvienos įvykdytos operacijos atvejo nenagrinėjimo

65 Akivaizdu, kad Italijos Respublika nepranešė Komisijai apie:

— individualią pagalbą konkretiems bankams,

— Įstatymą Nr. 461/98 ir Dekretą Nr. 153/99, kaip apie valstybės pagalbos schemą.

66 Komisija savo iniciatyva pradėjo EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą dėl Įstatymo Nr. 461/98 ir Dekreto Nr. 153/99, nagrinėjamų kaip valstybės pagalbos schema.

67 Pagalbos schemas atveju Komisija gali ištirti tik bendrus nagrinėjamos schemas požymius, nenagrinėdama kiekvieno atskiro taikymo atvejo (žr. 2000 m. spalio 19 d. Sprendimo *Italija ir Sardegna Lines prieš Komisiją*, C-15/98 ir C-105/99, Rink. p. I-8855, 51 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Graikija prieš Komisiją*, C-278/00, Rink. p. I-3997, 24 punktą), norėdama patikrinti, ar ši schema turi pagalbos požymių.

68 Kaltinimas dėl kiekvienos operacijos, dėl kurios buvo sumažintas mokestis, nenagrinėjimo yra nepagrįstas.

d) Dėl mokesčio sumažinimo nagrinėjimo „*de minimis* pagalba“ sąvokos atžvilgiu

69 Nagrinėdama pagalbos schemą, o ne individualią pagalbą, Komisija neprivalėjo nagrinėti kiekvieno atskiro schemos taikymo atvejo, kuris neviršijo maksimalios *de minimis* pagalbos sumos, nustatytos jos komunikate 96/C 68/06, dėl *de minimis* pagalbos (OL 1996, C 68, p. 9).

70 Taigi kaltinimas dėl mokesčio sumažinimo nenagrinėjimo „*de minimis* pagalba“ sąvokos atžvilgiu yra nepagrįstas.

e) Dėl EB 87 straipsnio 3 dalies b ir c punktų taikymo

71 Pirmiausia reikia priminti, kad Komisija, taikydama EB 87 straipsnio 3 dalį, turi didelę diskreciją, kurios įgyvendinimas apima ekonominę ir socialinę vertinimą, privalomą atlikti Bendrijos kontekste. Tikrindamas tokios laisvės įgyvendinimo teisėtumą Teisingumo Teismas negali savo vertinimu pakeisti kompetetingos valdžios institucijos vertinimo, bet turi apsiriboti analize, ar pastaroji institucija padarė akivaizdžią klaidą ar piktnaudžiavo įgaliojimais; arba – ar ši institucija akivaizdžiai neviršijo savo diskrecijos ribų (žr. 2002 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Komisiją*, C-456/00, Rink. p. I-11949, 41 punktą ir minėtą teismų praktiką.

i) Dėl sąvokos „pagalba, skirta bendriesiems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti“

72 EB 87 straipsnio 3 dalies b punktas leidžia Komisijai pripažinti nesuderinamą su bendrąja rinka pagalbą, skirtą bendriesiems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti.

73 Ginčijamo sprendimo 45 punkte Komisija nurodo, kad ginčijamomis priemonėmis buvo siekiama sustiprinti Italijos bankų sistemą, sudarant geresnes sąlygas iš esmės valstybės narės ūkio subjektams, o ne visai Bendrijai.

74 Šiuo požiūriu konstatuotina, kad iš Įstatymo Nr. 461/98 projekto motyvų matyti, kad būtent mokesčio sumažinimas iš esmės skirtas padidinti Italijoje įsteigtų ūkio subjektų konkurencingumą, sustiprinant jų konkurencinę padėtį vidaus rinkoje.

75 Todėl Komisija, neįvertindama situacijos kaip „bendriesiems Europos interesams svarbus projektas“, nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos.

76 *Unicredito* ir Italijos vyriausybė negali tinkamai tvirtinti, kad ginčijamos priemonės skirtos užbaigti privatizavimo procesą, kuris galėtų būti bendriesiems Europos interesams svarbiu projektu.

77 Iš tikrųjų valstybės narės įgyvendinamas privatizavimo procesas negali būti laikomas bendriesiems Europos interesams svarbiu projektu.

78 Todėl kaltinimas dėl EB 87 straipsnio 3 dalies b punkto pažeidimo yra nepagrįstas.

ii) Dėl sąvokos „pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių plėtrai skatinti“

79 EB 87 straipsnio 3 dalies c punktas leidžia Komisijai pripažinti nesuderinamą su bendrąja rinka pagalbą, skirtą tam tikros ekonominės veiklos rūšių plėtrai skatinti.

80 Ginčijamo sprendimo 47 punkte Komisija nurodo, kad joks nagrinėtos pagalbos schemos požymis neleidžia jos laikyti suderinama su bendrąja rinka pagal EB 87 straipsnio 3 dalies c punktą.

81 Komisija pabrėžia, kad ji mano, jog nėra šioje nuostatoje nustatyto požymio, pagal kurį nagrinėjama pagalba neturi trikdyti prekybos sąlygų taip, kad prieštarautų bendram interesui.

- 82 Dėl pastarojo klausimo nurodyma, kad mokesčio sumažinimas iš esmės padidino pagalbos gavėjų konkurencingumą sektoriuje, pasižyminčiame dideliu tarptautiniu konkurencingumu, ir anksčiau pažymėjusi, kad ši lengvata skirta sustiprinti pagalbos gavėjų padėtį konkurentų atžvilgiu, kuriems nebuvo sumažintas mokestis, Komisija netiesiogiai atmeta galimybę, kad mokesčio sumažinimas skirtas bendrai bankų veiklos „plėtrai skatinti“.
- 83 Remiantis motyvais, nurodytais nagrinėjant ankstesnius kaltinimus dėl mokesčio sumažinimo požymių, reikia pripažinti, kad šiame Komisijos tyrime nebuvo akivaizdžios vertinimo klaidos.
- 84 Todėl kaltinimas dėl EB 87 straipsnio 3 dalies c punkto pažeidimo yra nepagrįstas.

B — Dėl antro klausimo

- 85 Savo antru klausimu, skaitomu atsižvelgiant į sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą motyvus, nacionalinis teismas iš esmės klausia, ar ginčijamo sprendimo 4 straipsnis yra negaliojantis, nes jame nustatytas pagalbos išieškojimas nėra motyvuotas, kaip to reikalauja EB 253 straipsnis, ir kadangi jis pažeidžia teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo ir proporcingumo principus.

1) Teisingumo Teismui pateiktos pastabos

- 86 *Unicredito* tvirtina, kad Komisija nepakankamai motyvavo savo sprendimą nepasinaudoti galimybe, kurią ji turi pagal Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalį, nereikalauti pagalbos išieškojimo, nes toks išieškojimas prieštarautų bendram Bendrijos teisės teisėtų lūkesčių apsaugos principui.
- 87 Ji tvirtina, kad Įstatymą Nr. 218/90 Komisija laikė teisėtu, ir kad Įstatymo Nr. 461/98 turinys visiškai atitinka minėto įstatymo turinį. Todėl Italijos Respublikai turėjo būti taikoma teisėtumo prezumpcija Įstatymo Nr. 461/98 atžvilgiu.
- 88 Ieškovas pagrindinėje byloje nurodo laikotarpį nuo Įstatymo Nr. 218/90 priėmimo.
- 89 Dėl Komisijos veiksmų šio įstatymo atžvilgiu atsirado „išskirtiniai“ teisėti lūkesčiai, kad privatūs pagalbos gavėjai bus atleisti nuo pagalbos gražinimo.
- 90 Teisėtų lūkesčių egzistavimas grindžiamas priemone, numatyta Įstatymo Nr. 218/90 7 straipsnio 3 dalyje, kurią sudaro taikymo mechanizmas iš esmės tapatus mokesčio sumažinimo mechanizmui.

- 91 Teisėti lūkesčiai galėjo būti taip pat pagrįsti aplinkybe, kad, kiek tai susiję su bankais, visos įgyvendintos operacijos, kurios remiasi ginčijamame sprendime nagrinėjama fiskaline priemone, gavo *Banca d'Italia*, valdžios institucijos, specialiai įpareigos tos prižiūrėti konkurencijos taisyklių laikymąsi bankų sektoriuje, leidimą.
- 92 Šioje byloje Komisija taip pat pažeidė teisinio saugumo principą, neatsižvelgdama į konkrečią riziką, jog gali kilti daug vidaus ginčų.
- 93 *Unicredito*, remdamasi Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnio 1 dalimi, tvirtina, kad Komisija turėjo užtikrinti proporcingumo principo laikymąsi nurodymo išieškoti pagalbą stadijoje.
- 94 Nurodydama išieškoti ne dalimis, o visą pagalbą neatšaukiamai ir nedelsiant, Komisija nesiėmė vertinimo pagal šį principą.
- 95 Komisija turėjo palyginti mokesčio sumažinimą su nauda, kurią bankai būtų gavę, jeigu jiems būtų taikoma bendra mokesčių sistema, ir jie būtų savo veiklą planavę kitaip.
- 96 Italijos vyriausybė tvirtina, kad prieš mokesčio sumažinimą galiojusių analogiškų Įstatymo Nr. 218/90 nuostatų, t. y. jo 7 straipsnio 3 dalies teisėtumas EB 87 straipsnio atžvilgiu nebuvo ginčijamas.

97 Komisija nurodo, kad ginčijamame sprendime ji išsamiai nagrinėjo pagalbos išieškojimo klausimą. Ji priduria, kad bet kuriuo atveju pagal teismų praktiką ji neprivalėjo nurodyti specialių motyvų, pagrindžiančių jos teisę nurodyti nacionalinės valdžios institucijoms išieškoti pagalbą.

98 Be to, Komisija tvirtina, kad kaltinimai dėl teisėtų lūkesčių, teisinio saugumo ir proporcingumo principų pažeidimo yra nepagrįsti.

2) Teisingumo Teismo vertinimas

a) Dėl nurodymo išieškoti motyvavimo

99 Reikalavimas motyvuoti, numatytas EB 253 straipsnyje, iš principo turi būti įvertintas atsižvelgiant į bylos aplinkybes, t. y. akto turinį, nurodytų motyvų pobūdį ir asmenų, kuriems aktas skirtas, galimą interesą gauti paaiškinimus. Vis dėlto valstybės pagalbos srityje, kai pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalies nuostatas pagalba jau yra suteikta, Komisija, kuri gali įpareigoti nacionalinės valdžios institucijas ją susigrąžinti, neprivalo nurodyti specialių motyvų, pagrindžiančių jos veiksmus (minėto sprendimo *Belgija prieš Komisiją* 81 ir 82 punktai, 2002 m. kovo 7 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 106 punktas ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 129 punktas).

100 Akivaizdu, kad Italijos Respublika nepranešė Komisijai apie schemą, numatančią mokesčio sumažinimą prieš jos įgyvendinimą.

- 101 Taigi Komisija neprivalėjo nurodyti specialių motyvų, pagrindžiančių nurodymą išieškoti.
- 102 Bet kuriuo atveju, priešingai nei tvirtina ieškovas pagrindinėje byloje, matyti, kad ginčijamo sprendimo 49–57 ir 62 punktuose, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnį ir teisėtų lūkesčių apsaugos principą, išdėstyti išsamūs Komisijos sprendimo reikalauti susigrąžinti nagrinėjamą pagalbą motyvai.
- 103 Taigi kaltinimas dėl nurodymo išieškoti nepakankamo motyvavimo yra nepriimtinas.

b) Dėl kaltinimo pagrįsto teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principų pažeidimu

- 104 Atsižvelgiant į Komisijos pagal EB 88 straipsnį vykdomos valstybės pagalbos kontrolės privalomąjį pobūdį, įmonės pagalbos gavėjos iš esmės turi teisėtus lūkesčius pagalbos teisėtumo atžvilgiu tik tuo atveju, jeigu ši buvo suteikta laikantis šiame straipsnyje numatytos procedūros, ir, antra, kad rūpestingas ūkio subjektas paprastai turi įsitikinti, kad šios procedūros buvo laikomasi. Pagalbos gavėjas negali turėti teisėtų lūkesčių dėl šios pagalbos suteikimo teisėtumo ypač tuo atveju, kai pagalba buvo suteikta apie ją iš anksto nepranešus Komisijai, pažeidžiant EB 88 straipsnio 3 dalį (2004 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Demesa ir Territorio Histórico de Álava prieš Komisiją*, C-183/02 P ir C-187/02 P, Rink. p. I-10609, 44 ir 45 punktai bei minėta teismų praktika). Nei atitinkama valstybė narė, nei susijęs ūkio subjektas negalėjo remtis teisinio saugumo principu siekdamas negrąžinti pagalbos, nes *Unicredito* nurodyta riziką, jog gali kilti daug vidinių ginčų, buvo numanoma prieš įgyvendinant valstybės pagalbos schemą.

105 Akivaizdu, kad apie priemones, nustatytas Įstatyme Nr. 218/90, nebuvo niekada pranešta Komisijai. Todėl dėl tvirtinimo, kad šio įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje numatyta priemonė buvo labai panaši į mokesčio sumažinimą konstatuotina, kad Komisija nenagrinėjo nurodytos priemonės. Todėl *Unicredito* nurodytas praėjęs laikotarpis nuo minėto įstatymo priėmimo neturi reikšmės. Be to, net manant, kad dvi viena kitą keitusios priemonės, kaip tai mano prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagrįstos tęstinumo ir išplėtimo viena kitos atžvilgiu logika, aplinkybė, kad Komisija nenagrinėjo pirmosios yra nereikšminga, nes šioje byloje nagrinėjama schema, analizuojama nepriklausomai nuo ankstesnės, palaiko tam tikras įmones (žr. šiuo klausimu 1988 m. birželio 7 d. Sprendimo *Graikija prieš Komisiją*, 57/86, Rink. p. 2855, 10 punktą).

106 Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų Sprendimo 1999/288 ir Sprendimo 2000/600 (žr. šio sprendimo 26 punktą) pažymėtina, kad jie yra susiję su konkrečioms bankams suteikta pagalba, tačiau nagrinėja skirtingas nei šioje byloje nagrinėjamos priemonės, t. y. akcinio kapitalo padidinimas, *Banca d'Italia* suteiktas avansas, išdo investicijos į banką ir mokesstinės lengvatos veiksams, iš esmės susijusiems su įmone, įmonės dalių ir turto perdavimo operacijomis. Aplinkybė, kad tam tikrais atvejais Komisija Įstatyme Nr. 218/90 nustatytų tam tikrų priemonių nelaišk nesuderinamomis su bendrąja rinka negali sąlygoti teigiamo sprendimo visų šiame įstatyme numatytų priemonių atžvilgiu.

107 Dėl leidimų, kuriuos, kaip tvirtina ieškovas pagrindinėje byloje, *Banca d'Italia* suteikė kiekvienai operacijai, kuriai buvo taikomas mokesčio sumažinimas bankų naudai, primintina, kad pagalbos atitikimo bendrajai rinkai įvertinimas priklauso išimtinai Komisijos kompetencijai, ir rūpestingas ūkio subjektas negali remtis teisėtais lūkesčiais, pagrįstais ne šios institucijos sprendimu.

- 108 Galiausiai tvirtinimas, kad šios pagalbos išieškojimas pažeidžia teisėtų lūkesčių principą, nes atitinkami bankai atsižvelgė į suteiktą pagalbą sumažinti mokesčių vertindami jų atliekamų operacijų įvykdomumą, yra nereikšmingas.
- 109 Pagalbos, suteiktos nesilaikant EB 88 straipsnio 3 dalyje numatytos procedūros, išieškojimas yra rizika, kurią šią pagalbą gavęs ūkio subjektas, gali numatyti
- 110 Be to, kaip tai nurodo Komisija, įmonės neteisėtos pagalbos gavėjos iš esmės remiasi tos pagalbos suma priimdamos ekonominį sprendimą ir jos vėlesnis išieškojimas pagal bendrą taisyklę yra nepalankus jų finansinei padėčiai. Jei tokia situacija neleistų išieškojimo, pagalba beveik visais atvejais būtų galutinai įgyta jos gavėjų, o Bendrijos valstybės pagalbos kontrolė būtų neveiksminga.
- 111 Atsižvelgiant į tai kas pasakyta, *Unicredito* negali reikalauti, kad neteisėtos pagalbos gavėjui būtų suteikta galimybė remtis išimtinėmis aplinkybėmis, kurios gali teisėtai pagrįsti jo lūkesčius dėl teisėto šios pagalbos pobūdžio (žr. minėto sprendimo *Demesa ir Territorio Histórico de Álava prieš Komisiją* 51 punktą).
- 112 Galiausiai konstatuotina, kad kaltinimas, pagrįstas teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principų pažeidimu, yra nepagrįstas.

c) Dėl kaltinimo, pagrįsto proporcingumo principo pažeidimu

- 113 Neteisėtos pagalbos panaikinimas nurodant ją išieškoti yra logiška jos pripažinimo neteisėta pasekmė. Šis išieškojimas, siekiant atkurti iki pagalbos buvusią padėtį, iš principo, negali būti laikomas neproporcinga priemone Sutarties nuostatų valstybės pagalbos srityje atžvilgiu. Restitucijos atveju pagalbos gavėjas praranda rinkoje gautą naudą savo konkurentų atžvilgiu ir yra atkuriamą iki pagalbos suteikimo buvusi situacija (žr. 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Italija prieš Komisiją* 103 ir 104 punktus bei minėtą teismų praktiką).
- 114 Gražintina suma negali būti nustatoma atsižvelgiant į skirtingas operacijas, kurias būtų įgyvendinusios įmonės, jeigu jos nebūtų pasirinkusios operacijos, kuriai buvo teikiama pagalba.
- 115 Iš tikrųjų taip pasirinkta buvo žinant apie pagalbos, suteiktos nesilaikant EB 88 straipsnio 3 dalyje numatytos procedūros, išieškojimo riziką.
- 116 Minėtos įmonės galėjo išvengti šios rizikos, nedelsiant pasirinkdamos kitokias operacijas.
- 117 Be to, tokiomis aplinkybėmis kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ankstesnės situacijos atkūrimas reiškia kuo greitesnį gražinimą situacijos, kuri būtų buvusi, jei nagrinėjamos operacijos būtų atliekamos nesumažinant mokesčių.

- 118 Ši restitucija nesąlygoja atkūrimo situacijos besiskiriančios nuo praities, remiantis hipotetiniais elementais, t. y. galimais, dažnai įvairiais atitinkamų ūkio subjektų pasirinkimais, turint omenyje, kad realūs pasirinkimai, vykdyti panaudojant pagalbą, gali būti nepakeičiami.
- 119 Ankstesnės situacijos atkūrimas leidžia nacionalinės valdžios institucijoms išieškant pagalbą atsižvelgti tik į fiskalinį režimą, tam tikrais atvejais palankesnį už bendrą tvarką, kuri, nesant neteisėtos pagalbos ir pagal nacionalines normas suderinama su Bendrijos teise, būtų taikoma įvykdytoms operacijoms.
- 120 Taigi kaltinimas dėl proporcingumo principo yra nepagrįstas.
- 121 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad pirmų dviejų klausimų nagrinėjimas neatskleidė jokių veiksnių, galinčių turėti poveikį ginčijamo sprendimo galiojimui.

C — Dėl trečio klausimo

- 122 Trečiu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 87 ir kiti straipsniai, Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnis ir teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio saugumo bei proporcingumo principai draudžia nacionalinę priemonę, nurodančią grąžinti pagalbą vykdant Komisijos sprendimą, kuris šią pagalbą pripažino nesuderinamą su bendrąja rinka ir kurio nagrinėjimas tų pačių nuostatų ir bendrų principų atžvilgiu neatskleidė jokių veiksnių, galinčių turėti poveikį jo galiojimui.

- 123 Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad nacionalinė priemonė, numatanti pagalbos grąžinimą vykdant Komisijos sprendimą, yra negaliojanti, jei šis sprendimas prieštarauja Bendrijos teisei.
- 124 Iš to darytina priešinga išvada, kad jei neigiamo Komisijos sprendimo nagrinėjimas Bendrijos teisės normų atžvilgiu neatskleidžia jokių veiksmų, galinčių turėti poveikį jo galiojimui, minėtos normos negali drausti nacionalinės priemonės, nustatytos vykdant nagrinėjamą Komisijos sprendimą.
- 125 Taigi į trečią klausimą reikia atsakyti taip, kad EB 87 ir kiti straipsniai, Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnis ir teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio saugumo bei proporcingumo principai negali drausti nacionalinės priemonės, nurodančios pagalbos grąžinimą vykdant Komisijos sprendimą, šią pagalbą pripažinusį nesuderinamą su bendrąja rinka, ir kurio nagrinėjimas tų pačių nuostatų ir bendrųjų principų atžvilgiu neatskleidė jokių veiksmų, galinčių turėti poveikį jo galiojimui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 126 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti pastarasis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

- 1. Pateiktų klausimų nagrinėjimas neatskleidė jokių veiksnių, galinčių turėti poveikį 2001 m. gruodžio 11 d. Komisijos sprendimo 2002/581/EB dėl Italijos Respublikos valstybės pagalbos, taikytos bankų ir bankininkystės fondų atžvilgiu galiojimui.**
- 2. EB 87 ir kiti straipsniai, Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnis ir teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio saugumo bei proporcingumo principai negali drausti nacionalinės priemonės, nurodančios pagalbos grąžinimą vykdant Komisijos sprendimą, šią pagalbą pripažinusį nesuderinamą su bendrąja rinka, ir kurio nagrinėjimas tų pačių nuostatų ir bendrųjų principų atžvilgiu neatskleidė jokių veiksnių, galinčių turėti poveikį jo galiojimui.**

Parašai.